

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer
adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

C. P. PLOOY — EDE

Heilige verdraagzaamheid

„Laat hem
zijn gang gaan”.
(Marcus 9 : 39a)

We zijn van huis uit geneigd Johannes gelijk te geven, als hij het niet hebben kan, dat iemand de Naam van Jezus gebruikt om duivelen te bezweren, zonder zich bij de discipelkring aan te sluiten. Waar is Johannes bang voor? Voor concurrentie? Of voor een eigen bedrijfje naast de officieel erkende christelijke Kerk?

Toen in het kader van de „Heideweek” in Ede op zondag 20 augustus een oecumenische samenkomst georganiseerd werd in het Openluchttheater, was Leiden in last, want het gebeurde niet door de kerken, maar door het bestuur van de „Heideweek”. Terecht stelde toen de voorzitter van dat bestuur de vraag: hebben dan de kerken het monopolie voor het beleggen van dergelijke samenkomsten? Speelt soms ook niet een rol, dat we het niet goed kunnen zetten, dat anderen slagen in wat ons niet wil gelukken?

Nog maar kort geleden is het de discipelen niet gelukt een jongen, die aan vallende ziekte leed, van zijn kwaal te genezen. Ze hebben de onreine geest niet kunnen uitdrijven en dat zit ze kennelijk nog hoog. (Marc. 9 : 28). En nu is er iemand, zonder „kerkelijke papieren”, die het zo maar wel kan! Dat prikt! Zelfs zó, dat ze het de man hebben willen beletten. Stel u voor! Wat zullen de boze geesten gejuichd hebben! Als deze twist doorgaat (zie ook 9 : 14-16) kunnen zij ongestoord doorgaan met het leven te verderven.

—o—

Misschien verbaast het u, dat het deze keer Johannes is, die met een dergelijk protest bij de Meester komt. We zouden zoiets veel meer

van de onstuimige Petrus verwacht hebben. Maar niet van „de apostel der liefde”.

Maar verkijk u niet op deze . . . „zoon der donders”, zoals Jezus hem een keer noemde. (Marcus 3 : 17). De apostel der liefde kan ook uit zijn slof schieten. Zou dat trouwens geen kenmerk van de wáre liefde zijn? Een vader die nooit eens uit zijn slof schiet is vast geen goede vader. Hij is te toegeeflijk in zijn halfzachte liefde. De wáre liefde kan uit haar slof schieten, al schiet ze er dan ook wel eens een keer goed naast, zoals Johannes hier. Want nu moet Jezus hem toch terecht wijzen.

—o—

„Laat de man zijn gang gaan”, zegt Jezus.

Dacht je nu werkelijk, dat hij vandaag in mijn Naam boze geesten kan uitdrijven en morgen smaad op mijn Naam kan werpen? „Wie niet tegen ons is, is vóór ons”. Heilige verdraagzaamheid leert Jezus hier zijn discipelen en ons, — zolang het blijft binnen de cirkel om *Zijn Naam!* Want dáár draait het allemaal om in dit verhaal: om *de Naam!* Zie maar 9 : 37, 38, 39 en 41. Tot 4 maal toe herhaald en extra onderstreept: in de Naam van Jezus Christus!

In heilige verdraagzaamheid houdt Jezus zijn hand boven het hoofd van een kind, — en van iemand, die in zijn Naam boze geesten uitdrijft, hoewel hij tot nu toe zich niet heeft aangesloten bij de discipelkring; en ook boven het hoofd van iemand, die een beker koud water in de Naam van Jezus geeft aan een volgeling van Jezus (vers 41). Meer niet. Simpel weg alleen maar een beker koud water. „Ik zeg u dat hem zijn loon voorzeker niet zal ontgaan”.

—o—

Wat wil Johannes eigenlijk? En wat willen wij? Alles ineens? Alles direkt? Alles naar ons (kerk)model? Wat willen wij? Is bij ons het „volgen van ons” meer dan dat we iets zien doen „in zijn Naam”? Is de omtrek meer dan het middelpunt van de cirkel? Waarom gaat het eigenlijk bij de voortgang van het Koninkrijk: wij of HIJ?

—o—

Ja maar heeft Jezus zelf dan niet bij een andere gelegenheid gezegd: „Wie niet vóór Mij is, is tegen Mij”? (Matth. 12 : 30). En voelen we ons bij dat „streng” woord van Hem niet beter thuis dan bij dat „slappe” woord uit Marcus 9?

—o—

Toch zullen we niet mogen kiezen. Maar wel moeten onderscheiden. Om te beginnen spreekt Hij de ene keer van Zichzélf en de andere keer van „ons” en dat is zoals we zagen nog niet zonder meer altijd hetzelfde. Al is het ook weer zo, dat — als het mooi is — Jezus zichzelf bij „ons” insluit. Maar daarom sluit Hij nog niet uit wie zich bij de „groep” nog niet heeft aangesloten.

En vervolgens is er verschil in situatie. In Matth. 12 keert Jezus zich tegen de keiharde afwijzing van de Farizeeën. In zijn strijd met de boze geesten staan zij niet achter Hem, ja ze lasteren de Heilige Geest, door Wien Jezus boze geesten uitdrijft. Ze zijn slechter dan hun eigen zonen, die tenminste ook de strijd tegen het rijk der duisternis hebben aangeboden; daarom zullen zij rechters over u zijn, zegt Jezus. Wie bij deze openlijk onbrande strijd vol kritiek aan de kant blijft staan heeft voor de vijand gekozen, al denkt hij neutraal te kunnen blijven en de kat uit de boom te kunnen kijken. De „kat” heeft hem gauwer te pakken dan hij denkt. Ieder moet in déze situatie nu kiezen, en wie nú niet aan Jezus’ kant zich schaart tegen de duivel, die is tégen Jezus.

Maar de man van Marcus 9 is bezig in de Naam van Jezus boze geesten uit te drijven, — hij heeft zich in dezelfde strijd geworpen als Jezus. Zij het om zo te zeggen niet-georganiseerd. Maar dát is momenteel van later zorg. Hij is niet tegen en dat is al veel gewonnen. Hij is

„voor Jezus” en straks wellicht ook „met ons”. Geduld maar. Keulen en Aken worden ook in de Kerk niet op één dag gebouwd.

—o—

Tenslotte nog dit: ’t Zal nog te bezien staan, wie hier eigenlijk radicaler uit de hoek komt, Johannes of Jezus. Je zou zeggen: Johannes. En Jezus komt in zijn verdraagzaamheid wat „slap” over.

Maar . . . zoals zo vaak . . . deugt ook deze keer het dilemma niet. Jezus is volstrekt niet minder radicaal dan Johannes, ja Hij zet nog scherper de puntje op de i dan zijn apostel.

Want de radicaliteit van Johannes gaat niet verder en dieper dan de „kring”. Maar is het daar nu mee klaar, als je je maar bij de „kring” hebt aangesloten? En binnen de Kerk opereert?

En Judas dan?

Maar Jezus’ verdraagzaamheid tegenover mensen, die (nog) niet zich bij de „kring” aansloten, komt op uit zijn diepe radicaliteit t.a.v. het voor of tegen HEM zijn. Dáár-tussen zit niets, tussen dát voor of tegen zijn. En juist omdat er geen ruimte zit tussen dit voor of tegen Jezus zijn, kan Hij „kerkelijk” zo’n ruim standpunt innemen. De kerkelijk-radicalen versluieren de diepste antithese, in de relatie tot Jezus. Geef u gewonnen aan deze heilige verdraagzaamheid van onze Heer.

En geef ieder de ruimte, die „ergens” in de Naam iets goeds doet, voor Jezus en tegen de Boze.

in dit nummer

- 289 Ds C. P. Plooy,
Heilige verdraagzaamheid
- 290 Ds E. R. Postma,
Bladeren tot genezing - Op. 22
- 291 Drs B. Wesseling,
Enkele opmerkingen over het
christelijk onderwijs (1)
- 292 D. W. L. Milo,
Twee of drie
Ds M. R. van den Berg,
Jeremia (Bijbelstudie)
- 294 A. W. Biersteker,
Laat eens wat horen
- 295 P. C. van Wijk,
Terloops . . .

Bladeren tot genezing - Op. 22

Ora et labora

Bid en werk — 't is simpel gezegd. Simpeler kan het bijna niet. Maar soms, nee vaak heb ik grote moeite met beide leden van dit zinnenstukje. Misschien omdat ik te oud ben om jong te zijn. Jong in de zin van ongehinderd, onnadenkend enthousiast. Maar anderzijds: Guido Gezelle was denkkelijk nog geen dertig toen hij verzuchtte: „o, Leert mij, armen dwaas, hoe dat ik bidden moet!” Misschien zou hij er vandaag aan toevoegen: „en hoe ik werken moet!”

Wat zeg je als je, ook nog uit naam van een gemeente, wilt *bidden* voor de 20.000 slachtoffers van de aardbeving in het Iraanse Tabas en de overlevenden? En wat kun je eraan *doen*? Wat doe je aan natuurrampen, aan hongersnood en welvaartsexcessen elders, aan overstromingen op de ene en een tekort aan water op de andere plaats, om over onderdrukking en volkerenmoord nog maar te zwijgen?

Bid en werk — wie bezwaar heeft tegen de projecten van de Wereldraad van Kerken kan, als onze Christelijke Gereformeerde zusterkerken, eigen projecten kiezen. Maar de onvoldaanheid blijft, evenals het gevoel van machteloosheid: meer dan een druppel op een gloeiende plaat is het niet. Tegenover tien geholpen staan een miljoen anderen die van hulp verstoken blijven. Tegenover één uitverkoren geadopteerd kind staan er tienduizend die „verworpen” worden...

Geen grenzeloze openbaring

God vergt niet van ons, dat wij de hele wereld op onze schouders nemen, zeg ik wel eens. Wij zijn God niet — nee, maar ik hoor hardop denken: wat doet God er dan zelf aan?

Ik hoop niet dat ik de suggestie heb gewekt het antwoord precies te kunnen geven en het mysterie te kunnen oplossen. Het ligt trouwens in de aard van het bijbelse woord mysterie, dat er een onopgeloste rest blijft. Geen christen ook zal ontkennen dat deze problematiek alles met het ons verkondigde evangelie heeft te maken. De vraag rijst alleen in hoeverre de bijbel een antwoord geeft (geven wil) op de problemen zoals wij ze hebben geformuleerd.

Gaan we ervan uit dat de bijbel op elk van onze vragen een recht-

streeks antwoord heeft en geeft, dan lopen we voorbij aan wat onze voorouders in een tijd van veel grotere „kleinschaligheid” beleden. Ik denk aan art. 7 N.G.B., waarin o.m. wordt gezegd „dat al wat de mens schuldig is te geloven” in de H. Schrift „genoegzaam geleerd wordt.” In de formulering gaf men er zich rekenschap van dat er een *grens* is aan Gods openbaring. Nieuwsgierigheid is voor Gods kinderen niet verkeerd, maar net als de oude profeten en zelfs niet als de engelen (1 Pt. 1:10-12) moeten zij beseffen dat God ons voorlopig niet alles vertelt (wel veel, zie bijv. Gen. 18:17; Am. 3:7). Daarmee hangt samen dat ons kennen onvolkomen is (1 Cor. 13:9).

Dat valt niet op te lossen met extrapoleren, d.w.z. „uit bekende termen van een reeks daarbuiten gelogen termen berekenen”. In de wiskunde moge dit gerechtvaardigd zijn, t.a.v. de openbaring zou het een vruchteloos pogen zijn de door God gestelde grens te overschrijden.

Grenzeloze verwondering

Intussen mogen wij onze volle winst doen met wat ons wel is meegedeeld. In het laatste bijbelboek is tweemaal sprake van een stad Jeruzalem en beide malen van een straat in de stad. Het eerste Jeruzalem is dat wat Johannes moet hebben gekend. Het is zijn naam kennelijk niet meer waard: ... de stad, die geestelijk genaamd wordt Sodom en Egypte alwaar ook hun Heer gekruisigd werd. Recente opgravingen (sinds 1968) hebben aan de west- en zuidkust van de tempelberg grote herodiaanse straten aan het licht gebracht. Die aan de zuidkant liep parallel aan een 64 meter (!) brede trap, die toegang gaf tot het tempelcomplex terwijl aan de zuidkant een groot plein werd gevonden. Zou Johannes niet aan die straat gedacht hebben toen hij het einde van de beide getuigen zag: ... hun lijk zal liggen op de straat der grote stad ... (Op. 11:8)? Kort daarop volgt het einde van de stad zelf.

De tweede maal ziet Johannes „een nieuw Jeruzalem” (Op. 21, 22). Dat kent Hij nog niet: het is Gods eigen ontwerp en het is nog niet gerealiseerd. Immers het is „nederdalende uit de hemel, van God”.

Het is de komende stad, de stad van de toekomst, de stad van Gods toekomst.

Die stad is er dan dus nog niet, niet in Johannes' dagen. Het Jeruzalem dat door Herodes zo'n schitterend aanzien had verkregen is of wordt verwoest. Het kan ook niet het Jeruzalem van nu, van de staat Israël zijn, een stad waarin de ene religie de andere overwoekert en waar dode lichamen op straat bepaald geen nieuws zijn.

Nieuw is wel Gods ontwerp: een stad met een rivier van water des levens ... midden op haar straat en aan weerszijden van de rivier staat het geboomte des levens, dat twaalf maal vrucht draagt, iedere maand zijn vrucht gevende; en de bladeren van het geboomte zijn tot genezing der volkeren ... (Op. 22:1, 2).

Water - leven - bomen - schaduw: de oude hof van Eden in de nieuwe stad. En stad vol geboomte des levens: wie lijdt nog gebrek bij een maandelijks oogst? Wie verdorst met een rivier onder handbereik? En ... de bladeren zijn tot genezing der volkeren. Herinnering aan oude natuurgeneeswijzen? Denk liever eens aan die volkeren. We kennen ze, dacht ik zo. De volkeren zijn vermoeid, verdorst, amchtig. Hun leefwereld is als een boom - en bladerloze woestijn: waar kunnen ze rust vinden, schaduw, verkoeling: genezing?

Spreek ook wij niet van een verzakte wereld?

Elim en Abri

Is de wereld die wij kennen het laatste wat er te beleven valt? Een wereld waarin de dood, de hongerdood, de verdrinkingsdood, de soldatendood, de concentratiekampdood, de atoombomdood, de zwarte dood en de „alledaagse” dood het laatste woord heeft? Is dat de zin van de vaart der volkeren? Gaat zowel het Avond- als het Morgenland ten onder en dien je uit de radeloosheid en redeloosheid te concluderen tot reddeloosheid? Is er voor deze wereld geen hoop op een Elim (twaalf waterbronnen en zeventig palmbomen, Ex. 15:17) of een Abri?

Het Leger des Heils heeft gelijk dat het zijn tehuizen zo vaak „Elim” noemt, zo goed als Eck en Wiel een Abri kent. 't Is weliswaar een tijdelijk onderdak, een schuilplaats voor even. Maar het is — misschien ongewild — een verwijzing, een proclamatie van Gods Elim, van Gods paradijs — een hoopgevend toekomstbeeld, een profetie op kleine schaal. 't Is wat Gods volk naar Gods ontwerp alvast mag doen. Zoals Mozes naar

Gods model een tabernakel bouwde. Maar die tent, zelfs niet de latere tempel kon halen bij de tent en tempel van Op. 21, 22. Goed: het was een huis met handen gebouwd — mensenhanden — en het deel zijn dienst zolang het duurde. Evenzogoed als elk „Elim” en elk „Abri” mensenwerk is voor zo lang als het duurt. Maar God woont niet in een huis met handen gemaakt — dat wist Salomo al (1 Kon. 8:27 v.v.). Evenmin kan een „Elim” of „Abri” de hele volkerenwereld verademing bieden. Maar al te velen, ook van Gods volk, brengen hun hele leven door in de „woestijn”. We helpen echter waar we kunnen en misschien kunnen we van het fanatisme der Joden nog wel iets leren: Stichtten ze niet een eigen staat om onderdak en schaduw te verschaffen aan hun amechtige volksgenoten?

Van „vervloekt” tot „niets vervloekts”

Misschien kunnen we maar weinig doen. We kunnen, i.t.t. wat diverse moderne theologieën leren, op deze aarde geen nieuwe aarde, laat staan een hemel op aarde tot stand brengen. Een *nieuwe* wereld is geen mensenwerk: wij hebben *deze* wereld niet geschapen en wij zullen de *komende* wereld ook niet scheppen: die is nederdalende uit de hemel, van God. Toch moet ons onvermogen, ons menselijk onvermogen ons er niet toe leiden Gods vermogen te kleineren. Als de joden bij de gasovens hun onwrikbaar geloof in God trouw bleven en de thorah met hun lichaam beschermden, zouden wij dan onze toekomstverwachting prijsge

Enkele opmerkingen over het christelijk onderwijs¹⁾

Inleiding

In orthodox-gereformeerde kringen kan men vaak verontruste geluiden horen met betrekking tot het protestants-christelijk onderwijs, zoals dat vandaag functioneert. Die verontrusting betreft dan het christelijk karakter van de christelijke school: komt er nog wel iets terecht van christelijk onderwijs in deze tijd?

Vanuit de praktijk wil ik proberen enkele opmerkingen te maken over: de identiteit van de christelijke school. Om enige lijn in die opmerkingen te brengen, worden achtereenvolgens vier geledingen besproken die een belangrijke rol spelen in het schoolleven, namelijk het bevoegd gezag, de schoolleiding en de docenten, de ouders, en de leerlingen.

1.1. Het bevoegd gezag

Het christelijk onderwijs is een vorm van bijzonder onderwijs; tegenover het bijzonder onderwijs staat het openbaar onderwijs. Bij het bijzonder onderwijs wordt het bevoegd gezag niet uitgeoefend door de (plaatselijke of landelijke) overheid, maar door het bestuur van een schoolvereniging (in enkele gevallen door een stichtingsbestuur, helaas). Zo'n bestuur is gekozen dóór en meestal uit de ouders, die lid zijn van de schoolvereniging. Het zijn dus eigenlijk de ouders die het bevoegd gezag uitoefenen op een christelijke school. De christelijke school is door de ouders opgericht en wordt door de ouders bestuurd; zij is van de ouders, niet van de overheid.

Het is een groot voorrecht, dat wij in ons land deze vrijheid van onderwijs hebben: zo is het mogelijk geworden — weliswaar na een hevige en langdurige schoolstrijd — christelijk onderwijs te geven.

Heeft de overheid dan niets te vertellen op de christelijke scholen? Wel iets, maar eigenlijk niet zo heel veel, want anders zou de in artikel 208 van de grondwet vastgelegde vrijheid van onderwijs in gevaar kunnen komen. De overheid mag (om enkele dingen te noemen) voorschriften geven met betrekking tot de deugdelijkheid van het onderwijs; zij mag stichtingsnormen hanteren voor de oprichting van scholen. Maar de overheid mag zich niet bemoeien met de inhoud van het christelijk onderwijs, haar levensbeschouwelijke richting, haar grondslag en doelstelling. Er zijn dus grenzen aan de taken en bevoegdheden van de overheid met betrekking tot het bijzonder onderwijs.

1.2. Gevaren van buitenaf

Over de taken en bevoegdheden van de overheid, en vooral over de grenzen daarvan, is de laatste jaren veel te doen. Het eigen karakter van de christelijke school dreigt op allerlei manieren te worden aangetast. Ter illustratie daarvan wijs ik op drie punten.

De tijdens het vorige kabinet voorgestelde wijziging van grondwetsartikel 208 leidde tot een politieke discussie, waarin door vertegenwoordigers van de christelijke partijen werd gezegd, dat het wetsvoorstel het de minister mogelijk maakte, zich te bemoeien met de inhoud van het christelijk onderwijs. Dat was precies de bedoeling van de vorige minister van onderwijs. Gelukkig werd het voorstel tot wijziging verworpen.

Ex-minister Van Kemenade publiceerde tijdens zijn ambtsperiode een „Contourennota”, waarin uiteengezet wordt hoe het onderwijs er zal moeten gaan uitzien. Uit deze nota blijkt, dat Van Kemenade invloed wil uitoefenen op de waarden die aan de schooljeugd moeten worden overgedragen. Die waarden baseert hij op zijn horizontale, socialistische mensen maatschappijvisie, waarin woorden als „mondigheid” en „maatschappelijke weerbaarheid” een bijzondere inhoud hebben.

De bemoeienis van vooral de sociale wetenschappen met het onderwijs kan kwalijke gevolgen hebben. Geleid door wetenschappelijke deskundigheid worden bijvoorbeeld in de Stichting Leerplan Ontwikkeling (SLO) leerplannen ontwikkeld voor de scholen, ook voor de christelijke. Bij het benoemen van medewerkers aan de SLO wordt primair geselecteerd op deskundigheid, en niet op levensovertuiging. Alsof deskundigheid een

waardevrije zaak is! Maar het christelijk onderwijs heeft geen behoefte aan zogenaamde waardevrije deskundologie.

Ik wil dit onderdeel afsluiten met een vraag. Weet u hoe de politieke partij van uw keuze denkt over de vrijheid van onderwijs en alles wat daarmee samenhangt?

2.1. Schoolleiding en leraren

Hoewel het bevoegd gezag van een christelijke school bij het bestuur berust, zijn het de door het bestuur benoemde leraren die met elkaar de inhoud van het onderwijs bepalen. Nu voert de christelijke school de pretentie, christelijk onderwijs te geven. Wordt die pretentie wáár gemaakt? Wat is dat eigenlijk, christelijk onderwijs?

Het is mijn overtuiging, dat christelijk onderwijs alleen maar gegeven kan worden door mensen die belijdende christenen zijn. Een school is nog geen christelijke school, als het woord „christelijk” of „School met den Bijbel” boven de voordeur staat. Het gaat om de mensen die daar werken, hun geloof, hun christen-zijn metterdaad.

Hoe staat het daarmee op de christelijke scholen? De situatie zal wel van school tot school verschillen. Maar als we even mogen generaliseren, dan kunnen we wel zeggen dat in een lerarencorps bijna alle kerkelijke groeperingen vertegenwoordigd zijn, van zeer orthodox tot zeer vrijzinnig. Soms zijn er ook rooms-katholieke leraren werkzaam bij het christelijk onderwijs, en het komt ook voor, dat er leraren werken die de christelijke levensovertuiging niet zijn toegedaan.

In zo'n situatie wordt het geven van werkelijk christelijk onderwijs niet makkelijker. Over soms niet onbelangrijke zaken wordt verschillend gedacht. Er wordt verschillend gedacht over de manier waarop de Bijbel gelezen moet worden en over de waarden en normen die aan de kinderen moeten worden voorgehouden. Sommige leraren proberen bij het doceren van hun vak relaties te leggen met de Bijbelse boodschap; anderen doen dat niet: zij kunnen dat niet of zij denken dat „hun” vak neutraal en waardevrij is, en dus niets met levensbeschouwelijke vragen te maken heeft.

Het ware te wensen, dat de schoolbesturen erop uit zouden zijn, om alleen die onderwijzers en leraren te benoemen, die niet alleen deskundig zijn op hun vakgebied en bekwaam om te onderwijzen, maar die ook bijbelgetrouwe christenen willen zijn, die zich kritisch en gewapend opstellen tegenover allerlei onchristelijke invloeden en ideeën op het gebied van wetenschap en school.

2.2. Identiteitsgesprekken

Het spreken over de identiteit van het christelijk onderwijs is „in”. Op bijna elke school is er wel een identiteits- of bezinningscommissie”. Sommigen zeggen: „Die bezinning op de christelijke identiteit komt natuurlijk voort uit een identiteitscrisis: men weet niet meer wat christelijk onderwijs is of zou moeten zijn”.

Ik geloof niet, dat zo'n reactie terecht is. In het christelijk onderwijs is er behoefte aan bezinning, juist om het christelijk karakter van de school meer tot zijn recht te doen komen. Bij veel leraren leeft het besef, dat het niet voldoende is als er 's ochtends uit de Bijbel gelezen en gebeden wordt en dat er een dominee op school rondloopt die het vak godsdienst geeft. Het christelijk karakter moet ook tot uiting komen in de behandeling van de lesstof, de bespreking van de godsdienstige en ethische vragen die zich op een bepaald vakgebied voordoen, de manier van omgaan met de leerlingen, enzovoort.

Op de meeste opleidingsinstituten voor leraren wordt geen aandacht geschonken aan levensbeschouwelijke vragen over wetenschap, didactiek en pedagogie. Ook wordt geen aandacht geschonken aan de wijze waarop in het verleden geprobeerd is gestalte te geven aan christelijk onderwijs. Daarom is het een goede zaak, als de leraren in de praktijk behoefte hebben aan bezinning op deze vragen. Ook is het een goede zaak, dat geprobeerd wordt om in Zwolle een nieuwe christelijke lerarenopleiding te creëren.

2.3. Godsdienstonderwijs

Het vak godsdienst heeft de bijzondere belangstelling van veel ouders. Dit vak levert immers een bijdrage aan de religieuze vorming van hun kinderen. Wat voor een bijdrage is dat? Dat hangt af van de persoon (meestal een dominee) die het vak geeft. Is het iemand die de jeugd veel uit de Bijbel vertelt? Dat is nodig, want de Bijbelkennis is gering onder de schoolgaande jeugd. Of is het iemand die allerlei vormen van schriftkritiek en relativisering van de Bijbelse boodschap aan de kinderen voorhoudt? Wordt er aandacht geschonken aan kerkgeschiedenis? Dat is nodig, want kennis van de kerkgeschiedenis is er bijna niet meer. Of moe-

¹⁾ Drs Wesseling is leraar Nederlands aan het Chr. Lyceum te Delft.

TWEE OF DRIE

Ieder van ons weet wat met „twee of drie” wordt bedoeld. Het is een deel van de tekst: in de mond van twee of drie getuigen zal alle woord vaststaan. ¹⁾ Minder getuigen zijn niet ontvankelijk, zegt dezelfde Schrift-plaats; meer zijn niet nodig, zelfs niet voor een doodvonnis. Boaz nam omstanders tot getuigen, toen hij Ruth huwde. Op veel andere plaatsen worden twee of drie getuigen genomen, om samen voor de waarheid in te staan. Soms werden hemel en aarde tot getuigen gedagvaard, ²⁾ of ook de bergen, ³⁾ want die waren er bij geweest. Een getuigenis van een enkeling was nietig, onontvankelijk. Niet onwaar maar onbruikbaar. ⁴⁾

En dan moesten de getuigen nog betrouwbaar zijn ook. Jesaja moest getrouwe getuigen nemen. ⁵⁾ Want als getuigen onbetrouwbaar waren en samen hetzelfde beweerden, dan dreigde er onheil. Naboth is door twee valse getuigen de dood ingejaagd. ⁶⁾ Stephanus is door twee valse getuigen de dood ingejaagd. ⁷⁾ Jezus Christus is door twee valse getuigen de dood ingejaagd. ⁸⁾ Want vals is niet: onaangenaam, kwaadwillend — maar: onbetrouwbaar, leugenachtig.

De rechtsprekende mens moest dan ook zijn gezonde verstand gebruiken en onderzoeken of de getuigen wel betrouwbaar waren. De Bijbel geeft dat gebod er uitdrukkelijk bij; blijkbaar om te voorkomen dat iemand door twee vijanden een beentje zou worden gelicht. ⁹⁾ Waarbij de letter van de wet iemand zou kunnen doden. En we de valse getuigen, die eenmaal als leugenachtig ontmaskerd werden. Ze kregen precies datgene wat ze dachten de ander aan te doen. In het apocriefe deel van Daniël, bij de geschiedenis van Susanna, komen twee valse getuigen voor, die door Daniël's wijsheid ontmaskerd werden en hun verdiende straf kregen. ¹⁰⁾

Ook in het nieuwe testament is de wet van Mozes inzake de twee of drie getuigen uitgangspunt van alle recht. Bij het vermanend terechthelpen van een dwalende medemens wordt geraden een of twee anderen mee te nemen, opdat in de mond van twee of drie getuigen alle woord vast sta. ¹¹⁾ Paulus schreef aan Timotheus dat deze geen bezwarend materiaal tegen een ambtsdrager moest aannemen, wanneer daar geen twee of drie betrouwbare mensen voor instonden. ¹²⁾ (Een punt dat op kerkelijke vergaderingen vele malen vergeten is; ambtsdragers zijn soms, alleen vanwege hun ambt, een schietschijf voor elke kwaadwillende nietsnut.)

—o—

Hiermee zitten we in de sfeer van recht en onrecht — terwijl dat vandaag niet de bedoeling was. We wilden de regel van het „twee- of drie-maal” belichten, waar deze norm geldt, ook buiten de rechtspraak. Want die herhaling, dat twee- of drie maal, is een zo vaak voorkomende zaak, dat we er — als aan alle gewone dingen — dreigen voorbij te lopen.

Toen de bekende Farao twee maal hetzelfde droomde zei Jozef reeds, opgevoed in de norm van 'twee of drie',: *de zaak staat bij God vast*. ¹³⁾ Trouwens hoe kwam Jozef aan het hof? Doordat twee hovelingen in de zelfde nacht twee componenten van dezelfde toekomst droomden. ³¹⁾ Toen Samuël door de Heere geroepen werd tot zijn ambt, speelde het twee- of driemaal een beslissende rol voor Eli. ¹⁴⁾ Paulus zegt vanwege zijn derde gang naar Corinthe ¹⁵⁾ — met een woordspeling op Mozes — dat dit een beslissend bezoek zal worden. Even eerder heeft hij de zekerheid van Gods beloften aangetoond ¹⁶⁾ door Silas en Timotheüs als tweede en derde getuige van dezelfde boodschap te noemen.

Toen de Heiland onderwijs gaf over ons gebed zei Hij: wanneer twee van u eensgezind iets vragen, het moge zijn wat het wil (...!), zullen zij het verkrijgen van Mijn Vader. ¹⁷⁾ Is u die regel opgevallen? Rekent u ermee? Waarschijnlijk kent u beter het vervolg van dit vers: want waar twee of drie verenigd zijn in mijn Naam, daar ben Ik in hun midden. Nu dan, de laatste helft geeft met zijn „want” de reden voor de eerste helft. De eerste helft is de belangrijkste en het „want” slaat op Mozes, dacht u ook niet? Want waar twee of drie hetzelfde verklaren... daar is geen juridische puzzel opgelost — maar daar is de waarheid, de wáárheid, de Waarheid aanwezig.

Dat is geloof ik het geheim achter Mozes' woorden. Getuigen, betrouw-

bare getuigen wel te weten, zijn mensen die openlijk uitspreken wat ze gezien en gehoord hebben. Ze geven der waarheid getuigenis. Opdat daar dood of leven op zal volgen. Zonder naar het gezicht van de betrokkene te kijken zeggen ze de waarheid. Hun oog mag niet verschonen. En als de waarheid gesproken wordt is de Waarheid tegenwoordig. In ons midden.

—o—

Waar de enkele getuige geen zeggenskracht had, of heeft, is die eenzaamheid een groot ongenoegen. Men zou willen zeggen wat men op het hart heeft — maar moet zwijgen. Mozes zei het duidelijk: ¹⁸⁾ een enkele getuige zal tegen niemand kunnen optreden. Die getuige behoeft geen leugenachtige getuige te zijn — maar hij is niet ontvankelijk, hoogstens interessant. ¹⁹⁾ Paulus vertelt ergens dat hij weet van „iemand” die in de derde hemel is opgetrokken geweest... maar hij wil er niet over opscheppen. ²⁰⁾ Hij zou daar geen onwaarheid mee zeggen — maar hij wil niet verder gaan dan de anderen kunnen volgen ²¹⁾ met oog en oor. En als iemand toch in extase spreekt, zegt hij elders, ²²⁾ best — maar laat hij er dan 'uitleg' bij geven: refereren aan wat daar geschreven staat. Dan kan een ander het volgen en beoordelen als juist of als passend in Gods arsenaal.

Die twee of drie maal. Ze luiden de gemeenschap der heiligen in!

Wanneer iemand met een blij geheim zit, groeit zijn geluk wanneer een ander de waarheid van het geheim bevestigt. Het geheim is er groter, belangrijker, door geworden. Een aanstaande moeder, die van de dokter een bevestigend knikje krijgt. En denk eens aan de ontmoeting van Maria en Elisabeth; de eerste kon er met niemand over spreken — maar haar nicht gaf de bevestiging van haar geheim, nog eer Maria haar iets vertelde. ²³⁾ Twee vrouwen plus Zacharias plus Johannes de Doper — daar was de Heiland in hun midden! De kerk bloeide open.

En wanneer een zaak onder twee of drie getuigen eenmaal vast staat, is er dan niet alle reden om meerderen hiervan deelgenoot te maken? De waarheid plant zich voort als een lopend vuur. Zodra twee of drie overtuigingskracht in zich voelen, spreken zij er met anderen over. Elk ge-

M. R. VAN DEN BERG — LEIDEN

JEREMIA

Jahweh's Naam ontheiligd

Jeremia krijgt opdracht het volk toe te spreken en te zeggen: ge hebt mijn Naam ontheiligd. Dat is het ergste van alles. Het besluit om de slaven vrij te laten, was immers voor Gods aangezicht genomen. Het was een plechtig verbond in zijn Naam geweest. Door dat verbond zo kort daarna weer te verbreken gooiden ze de Naam van Jahweh te grabbel. Ook vandaag kan dat gebeuren. We dragen de Naam van Christus. Wanneer we beloften doen zonder ze na te komen, zetten we de Naam van Christus op de tocht. Zoudt u het plezierig vinden als onbetrouwbare figuren uw naam gingen gebruiken om bij anderen vertrouwen te wekken en als ze daarna dat vertrouwen, dat ze dank zij uw naam gekregen hebben, misbruiken en beschamen? U zou er niet van gediend zijn, dat uw naam zo werd misbruikt en op die manier een slechte klank kreeg. God en Christus zijn daar ook niet van gediend. Wanneer wij als christenen als onbetrouwbaar te boek staan, raakt en beschadigt dat de Naam van Christus. Daarom klinkt

ook Jahweh's verwijt: ge hebt mijn Naam onteerd. En Jeremia moet het oordeel weer aankondigen. De Babyloniërs zijn nu weliswaar vertrokken. Maar dat blijft niet zo. Op mijn bevel keren ze terug, zegt de HERE. Op mijn bevel. Het gebeurt niet zo maar, niet als een gevolg van toevallige omstandigheden. Ook niet omdat de Babyloniërs het zelf willen of omdat Nebukadnezar er het bevel toe geeft. IK stuur hen. IK ga hen bevelen naar Jeruzalem terug te keren.

Jahweh beheerst de politieke en militaire ontwikkelingen. En waar men zo lichtzinnig omspringt met verbonden en beloften, daar brengt Hij het oordeel. Wat Israël tijdens de verbondssluiting met de offerdieren gedaan had (ze aan stukken snijden en tussen de stukken doorlopen), dat zal Jahweh doen met de inwoners van Jeruzalem. Ze zullen in stukken gesneden tussen de puinhopen van de stad liggen.

Geen reden voor optimisme

tuige met een of twee anderen. Elk getuige overtuigt een of twee anderen. Want Christus is er bij en zegt: ge zult Mijn getuigen zijn.

—o—

Een enkele getuige, een enkele waarneming is onbruikbaar. Wanneer mijn vrouw zegt, dat ik vannacht in mijn slaap heb rondgewandeld, door het raam naar buiten heb gekeken, dan kan ze gelijk hebben. Het is ook mogelijk dat ze — een beetje verkouden, een beetje koortsachtig gehallucineerd heeft. Ik weet niets van die nachtwandeling en zou zelf de tweede getuige moeten zijn. Derhalve blijft de zaak in het onzekere hangen; we doen er niets mee.

Maar toen ik eens een uur lang vergeefs zocht naar de Bijbelplaats, over Mozes die op de rots sloeg, en toen eindelijk mijn vrouw, de Bijbel ter hand nemende onmiddellijk voorlas: daarop hief Mozes zijn hand op en sloeg de rots met zijn staf twee maal ²⁴⁾ — dan zijn er ditmaal twee getuigen die voor de waarheid instaan. ²⁵⁾ En als Floris B. Bakels in zijn „Nacht und Nebel” vertelt dat de Heere hem keer op keer, zelfs in een Franse Bijbel, „toevallig” liet lezen: ga naar huis en vertel alles wat God u heeft gedaan ²⁶⁾ — dan is dit een vast staande zaak van levensbelang voor Bakels geweest. Hij geloofde Gods boodschap. En zo moest u ook maar doen. Het zou u alleen goed doen. Want deze dingen doet God een- of twee- of drie-maal aan de mens, zei Elihu ²⁷⁾ maar de mens let er meestal niet op. Voortaan dus beter opletten. ³²⁾

—o—

Samen zingen in de kerk is zulk een gezamenlijk profeteren van zaken, die vast staan. Wonderschone dingen gebeuren hier op aarde. Niet alleen oren worden gestreeld door eenheid van tekst, maat en harmonie. Maar vooral worden waarden, waarheden, uitgesproken in meervoud; wordt der waarheid getuigenis gegeven door een wolk van getuigen. Daar is de Waarheid zelf in hun midden. Niet maar „voor het geloofsoog”, zoals dat wordt uitgedrukt. Maar in waarheid: zo dat een kind het kan zien. En zien we het niet dan moeten we maar als de kinderen worden.

Bakels en een terdoodveroordeelde *zagen de Heiland*. ²⁸⁾ En wij missen het recht, er om te lachen. Wie niet in zijn religieuze binnenste wordt aangesproken door deze zin kan er niets mee beginnen. Hij zal echter

moeten toegeven dat Stephanus de Heiland wél zag. En Saulus ook. En hij zal eerlijkheidshalve zich moeten afvragen: en waarom Bernard van Clairvaux niet? En waarom Thérèse Neumann niet? En waarom Bakels niet? En waarom ik niet?

Wie eenzaamheid heeft gekend, kent ook het geluk van het deelgenootschap in twee of drie getuigen. Een bevrijdende beleving. Daarom zal niemand, van wat staat of kwaliteit hij zij ²⁹⁾ zich op zichzelf mogen houden. Maar... je laten inschrijven in het register van een lang bestaande (of kort bestaande) kerkelijke organisatie is nog wat anders dan — onder de spanning van levensgevaar — anderen je geloof in Gods beloften toe te vertrouwen.

Dat laatste mogen we wel en degelijk leren onderscheiden. Wanneer we Gods voorzeggingen voor waarachtig houden staan ons moeilijke tijden te wachten. Dertig jaar geleden al zei een predikant in Nunspeet: „al die kerken met torens en kosters worden zomaar geregistreerd en opgeruimd, als de Boze komt. Maar we moeten weer leren omgaan met schuilkerkjes, als in vroegere boze dagen”.

De heiligen der laatste dagen zullen waarlijk geen kerkelijk register, geen notulenboek en geen kerkverbandrommel meetorsen. Ze zullen vervuld zijn van de Waarheid: een hart vol van beloften, een mond vol profetie. En zelfs als ze doodgeslagen worden ³⁰⁾ zullen ze nog in meervoud zijn: twee.

¹⁾ Deut. 19 : 15 — ²⁾ id. 30 : 10 — ³⁾ Micha 6 : 1, 2 — ⁴⁾ Num. 35 : 30 — ⁵⁾ Jes. 8 : 2 — ⁶⁾ 1 Kon. 21 : 10 — ⁷⁾ Hand. 6 : 13 — ⁸⁾ Mtt. 26 : 61 — ⁹⁾ Deut. 19 : 18 — ¹⁰⁾ Dan. 13 : 62 — ¹¹⁾ Matt. 18 : 16 — ¹²⁾ 1 Tim. 5 : 19 — ¹³⁾ Gen. 41 : 32 — ¹⁴⁾ 1 Sam. 3 : 8 — ¹⁵⁾ 2 Cor. 13 : 1 — ¹⁶⁾ id. 1 : 19 — ¹⁷⁾ Matt. 18 : 19 — ¹⁸⁾ Deut. 19 : 15 — ¹⁹⁾ We spreken van 'anderhalve man en een paardekop', om aan te duiden dat het minimum niet wordt gehaald en het gezelschap onbruikbaar, onrein, is: — ²⁰⁾ 2 Cor. 12 : 5 — ²¹⁾ id. 6 — ²²⁾ 1 Cor. 14 : 5 — ²³⁾ Luc. 1 : 42 — ²⁴⁾ Num. 20 : 11 — ²⁵⁾ ik heb hierover geschreven in Ruimte, dec. 1958 — ²⁶⁾ zie dit blad van 8-9-78 — ²⁷⁾ Job 33 : 14 en 29 — ²⁸⁾ Opbouw 1-9-78 — ²⁹⁾ art. 28 N.G.B. — ³⁰⁾ Op. 11 : 1 — ³¹⁾ iets om te onthouden ten aanzien van onze terugkerende 'standaarddroom'. — ³²⁾ Mijn grootvader was, nog jong, ernstig ziek. In de nacht voor de crisis kregen mijn grootmoeder en haar zuster beiden in haar dromen een bemoediging uit Psalm 91 : 14-16. Ze vertrouwden, dat de zieke zou herstellen. Mijn grootvader is 78 jaar geworden.

hulp bij bijbelstudie

HERE. De Babyloniërs zullen terugkomen en Jeruzalem opnieuw belegeren. Ze zullen niet eerder wegtrekken dan na de inname en verwoesting van de stad. Maak u geen illusies. Laat u niet meeslepen door een roes van optimisme. Ook al zoudt ge heel het leger van Babel verslaan, zodat er alleen maar gewonden van overbleven, dan zouden die nog uit hun tenten komen en Jeruzalem verwoesten.

Een leger van gewonde en kreupel soldaten stelt helemaal niets voor. Het heeft geen schijn van kans. Maar zelfs een dergelijk onmogelijk leger zou Jeruzalem nog verwoesten. Want Jahweh zit erachter. Hij is uit op de ondergang van Jeruzalem. Daarom staat die verwoesting vast, zelfs al zou het babylonische leger niets meer voorstellen. En dat is dan mede Gods oordeel over een bekering die geen bekering was.

In de loop van de kerkgeschiedenis is het meer dan eens gebeurd, dat de terugkeer naar het Woord van God op een bepaald punt na korte tijd weer ongedaan gemaakt werd. Dan viel men weer terug in het oude patroon. De oriëntatie op Gods

Woord werkte niet door. Oude patronen en denkvormen zijn zo vertrouwd. Het is zo gemakkelijk erop terug te vallen. En een nieuwe oriëntatie op Gods Woord kan zo vermoeiend zijn, omdat we bepaalde dingen misschien moeten loslaten of veranderen. Maar we zullen altijd bereid moeten zijn tot een frisse confrontatie met het evangelie en tot een doorbreken van patronen die de doorwerking van Gods Woord bemmeren. Die bereidheid moet er niet maar tijdelijk zijn, zoals bij de inwoners van Jeruzalem, maar voor goed.

JEREMIA 37 : 11-16

Erfenis

Na de eerste opluchting waarbij men dacht dat de Babyloniërs voorgoed vertrokken waren, kwam toch al gauw de realiteit weer op de bewoners van Juda en Jeruzalem af. De Babyloniërs lagen dan wel niet meer om Jeruzalem, maar ze waren nog wel akelig dicht in de buurt en beslist niet op de terugweg naar Babel. De rapporten die in Jeruzalem binnenkwamen, lieten daarover geen twijfel bestaan. De Babyloniërs waren beslist nog niet weg.

Hoewel het beleg daadwerkelijk was opgebroken, bleef de staat van beleg in Jeruzalem gehandhaafd. De soldaten kwamen weer in verhoogde staat

van paraatheid. Er bleven wachtposten gestationeerd op de muren en bij de stadspoorten met de opdracht scherp uit te kijken.

In die situatie wil Jeremia Jeruzalem verlaten om in Anathoth in Benjamin een erfdeel te aanvaarden. Hij had bericht ontvangen, dat een van zijn familieleden was overleden (vermoedelijk zijn oom Sallum - zie 32 : 7) en dat er problemen waren met de erfenis. Jeremia's aanwezigheid is vereist.

Dat bericht had Jeremia kunnen bereiken, omdat het beleg was opgebroken. En dat maakt het ook voor Jeremia mogelijk de stad te verlaten en deze zaak te gaan afhandelen. Hij besluit dat te gaan doen en wil de stad via de noordelijke poort, de Benjaminspoort, verlaten. Maar daar wordt hij opgemerkt door de bevelvoerende officier van de wacht, een z

Laat eens wat horen

Korrespondentie over deze rubriek naar:

A. W. Biersteker,
Fazantenkamp 526,
Maarsse (03465-65358)

De laatste bijdrage (van Anje Pot) in deze rubriek handelde over een evangelisatie-project in Krommenie. Door jonge christenen, de meesten zelfs nog onder de 20.

Het is fijn, dat er veel meer jonge gelovigen zijn zoals die groep. Er is een ontwikkeling te bespeuren die 'erop wijst dat jonge christenen veel radikaler zijn in hun keuze voor Christus, dan voorheen het geval was; het gaat minder 'automatisch'. Ik denk dat die radikaliteit te maken heeft met een geheel andere, veel omvangrijker en dieper gaande ontwikkeling onder jongeren: nl. één gekenmerkt door een volslagen eenzaamheid, een volkomen leegheid, een totale ervaring van zinloosheid (ik gebruik die grote, geladen, termen met opzet).

Tegenover een dergelijke 'zwarte' wereld moet je de waarde van je 'witte' leven met Christus wel sterker gaan beseffen; het contrast tussen het leven met of zonder God is veel en veel groter dan — pakweg — 10 of 20 jaar terug (als ik

me vergis, corrigeert u me dan, a.u.b.). Mede daardoor is de keuze van een jonge gelovige anno 1978 veel radikaler en bewuster dan die van anno 1948, of 1958 of zelfs van 1968. (Let wel: ik zeg niet dat de keuze voor Christus nu meer echt en gemeend zou zijn dan die tevoren; dat geloof ik zeker niet... maar die keuze nu heeft wel een ander karakter, omdat de wereld anders is waarin en — in zekere zin: waartegenover — gekozen wordt).

Hieronder volgt een eerste bijdrage over die geheel, andere, 'zwarte' wereld, waarin vele mensen kapot gaan. Al dan niet door eigen schuld.

Als christenen, d.i. als kinderen van een goede en liefdevolle Vader, hebben we een enorme schat. En die mogen en kunnen we niet voor onszelf houden (dán 'vergaat' de schat), maar die mogen we uitdelen aan die lege, eenzame, tegen een totale zinloosheid opbotsende mensen... soms nog niet eens van school af, nog in de knop, nog niet eens bloeiend... en toch al kapot, geknakt.

Lees het onderstaande, en neem het ter harte!!!!!! Ook wat hier beschreven wordt, heeft te maken met het gemeentevan-Christus-zijn.

De schrijver is in zijn vrije tijd medewerker van de stichting Christelijke Drugs Bestrijding (C.D.B.).

Harry is een junky

„God is dood, Marx is dood en zelf voelen we ons ook niet lekker”. „Dit lijkt”, schreef iemand, „de lijfspreuk te zijn van de Franse „nieuwe filosofen”. De helden van de revolutie uit de onstuimige zestiger jaren hebben hun strijd-lust verloren, ze zijn moe. Zij niet alleen.

Vele van onze tijdgenoten zijn vermoeid, onuitsprekelijk vermoeid. Het leven in deze „spektakelmaatschappij” brengt sommigen tot doffe berusting, anderen tot volslagen wanhoop. Er is geen God, de hemel is gesloten, er is geen ideaal, niemand wijst een zinvolle richting aan. Zijn er dan geen goede dingen meer, dingen die betekenis hebben? Jawel, maar er is veel meer verwoesting in eigen en anderer leven, er is zoveel puin overal in de wereld. En hoe kun je dan moed vatten? Hoe kun je „puinhopen zien” en toch „zingen van mooi weer”?

Het gevoel ontheemd te zijn, stuurloos, per ongeluk te leven in een toevallige wereld lijkt velen in zijn greep te hebben. Mies Bouman schreef n.a.v. de barre situatie van een bevriende acteur: „Kijk eens om je heen in je kennissenkring: zoveel mensen zitten in de ellende”. En een acteur zei: „Ik heb achteraf gemerkt dat ik de laatste jaren nogal wat mannen met een hang naar zelfvernietiging heb ge-

speeld. Dan bedenk ik dat het een actueel probleem is, een ziekte van deze tijd. Ik zie zoveel leeftijdsgenoten om me heen die totaal uitgedoofd zijn”.

Ook talloos veel jongeren worden neergedrukt door dit verlamrende levensgevoel. Sommigen leven met de moed der wanhoop voort, andere willen geen bemoeienis met deze maatschappij, willen weg uit de angst en vervreemding, willen andere, nieuwe krachten opdoen, willen visioenen zien en zoeken dan ook hun toevlucht in de drugs. En dan leveren deze schapen zonder herder zich uit aan de meest onbarmhartige heer die er is: de duivel. Dingend naar de gunst van een andere god, wordt de angst en pijn ondragelijk. Is dit overdreven? Het zou geen moeite kosten enkele nummers van dit blad te vullen met ervaringen en „getuigenissen” van druggebruikers, die deze uitspraak bevestigen. Hier volgen er enkele.

● „Het leven in deze onpersoonlijke massamaatschappij is beangstigend en door die angst raakte ik vaak in paniek. Ik heb me toen afgesloten van die wereld door te gaan spuiten.” (Gaby — hij stierf aan een overdosis.)

● Harry, zoon van gereformeerde ouders, woont op een wrakke woonboot in één van de stinkende Amsterdamse grachten. Hij is 27 jaar, maar tandeloos. Hij heeft holle, nietszeggende ogen. Hij weegt nauwelijks 100 pond. Harry kwijlt, maakt zich moeilijk verstaanbaar, is totaal apatisch. Harry is een junky. Verslaafd aan heroïne. Een van de 5000 in Amsterdam. Opgejaagd door de mannen van de Amsterdamse narcotica-brigade, misbruikt door gewetenloze dealers.

● Marlies, die jarenlang tussen verslaafden leefde, zei: „Een hele hoop jongens en meisjes liggen gewoon dood te gaan, in de kraakpanden. Niemand weet eigenlijk dat ze daar zijn en in hun eigen vuil liggen, dat ze helemaal doodziek zijn en daar ook wel sterven.”

Hierboven wordt gesproken van 5000 heroïne-verslaafden in Amsterdam. Inmiddels zijn het er ongeveer 10.000. In Limburg is een kwart van de bevolking nauw betrokken bij problemen van drugs- en drankgebruik (op een bevolking van amper 1 miljoen meer dan 100.000 „probleemgevallen”). Nieuwe, uiterst gevaarlijke drugs overstromen de markt.

We weten het: velen hebben God willens en wetens de rug toegekeerd en hebben geen vrede meer. Maar toch... wie voelt geen deernis met hen die in zo'n grote geestelijke nood leven. Wat een ravage in die levens, wat een ontluistering.

Vervolg van pagina 291

Enkele opmerkingen over het christelijk onderwijs

ten de leerlingen in groepjes discussiëren over moderne problemen als abortus en de waarde van huwelijk en gezin?

Ja, wat is eigenlijk de bedoeling van het vak godsdienst op school?

Dat vragen godsdienstleraren zich ook wel eens af. In een rapport voor het NPCS van augustus 1976 kan men de volgende doelstelling van het godsdienstonderwijs lezen:

„Het godsdienstonderwijs stelt zich ten doel expliciete bezinning op wereld- en levensbeschouwing in het algemeen en op de bijbelse in het bijzonder, teneinde de leerlingen de gelegenheid te bieden te eniger tijd tot een eigen beslissing te komen. Dit alles in samenhang met de doelstelling van het chr. onderwijs en in nauwe samenhang met andere vakken.”

Het is te hopen, dat er niet veel godsdienstdocenten zijn die deze doelstelling hanteren. Het vak godsdienst wordt hier immers gezien als een etalage van allerlei godsdiensten en levensbeschouwingen; de christelijke godsdienst krijgt gelukkig nog een ereplaatsje in de etalage. Als de jongeren de etalage eens goed bekeken hebben, mogen ze „te eniger tijd” iets uitzoeken wat hun het beste past of wat zij het mooiste vinden. Het kiezen voor Christus wordt hier voorgesteld als iets wat je moet uitstellen tot je eerst eens andere godsdiensten hebt bestudeerd. Hier wordt eigenlijk niet gerekend met de kinderen die thuis al vroeg veel goede dingen over de Here Jezus hebben gehoord. Deze kinderen hoeven gelukkig niet te kiezen: zij zijn gekozen! Het hangt er niet van af of iemand wil, dan wel of iemand loopt, maar van God,

Wat komt er van die jongeren terecht? Mensen toch die door God gewild zijn, die door Hem in on-eindige liefde zijn geschapen. En veel beter dan ons af te sluiten zullen we die nood onderkennen en *doen wat we kunnen*. Over de grote schare verdwaalden en verdwaasden was de Here Jezus met ontferming bewogen. Zouden wij, die zo rijk zijn in Christus en die óók door Hem „opgeraapt” zijn, niet proberen zoveel mogelijk van het verlorene te vinden en mee te nemen op weg naar het komende Koninkrijk? Er zijn er die in de meest letterlijke zin wankelen ten dode.

Nee, we kunnen niet allemaal straat evangelisten zijn en hulpverleners enzo. Maar wel kunnen we hen, die op dit gebied in de frontlinie staan, helpen en bemoeiden, met ons gebed, met ons meeleven, met onze gaven.

Het is niet de opzet om in deze artikeltjes een breed beeld te geven van achtergronden van drugs- en alcoholverslaving. Graag willen

wij proberen U een indruk te geven van de werkwijze en de activiteiten van een stichting die de strijd aangeboden heeft tegen de nog steeds toenemende verslaving aan verdovende middelen. Een stichting die zich binden wil aan het onverkorte Woord van God en op christelijke wijze hulp wil verlenen. Zonder tekort te doen aan het voortreffelijk werk van b.v. de vereniging „Tot heil des volks” en „Teen challenge” willen wij het werk van de Stichting Christelijke Drugsbestrijding te Balkbrug eens onder Uw aandacht brengen.

C. van Baardewijk, Wezep

(wordt vervolgd)

Verdere informatie over het werk van de C.D.B., en over voorlichtingsavonden met diaserieën, zijn te bevragen bij de schrijver: C. van Baardewijk, Kalmiastraat 4, Wezep (05207-2401).

boekbespreking

Aalt van de Glind, JE MAG — een denk-werkboek voor jongeren over de wereld van morgen.

Uitg. Kok, Kampen.

In dit boekje wil de auteur met de jongeren van vandaag allerlei zaken bespreken „over wat hen in deze wereld zo irriteert en wat zij „morgen” graag anders zouden willen”. Daarbij komt nogal wat aan de orde: socialisme, liberalisme, macht, kernenergie, schepping, liefde, abortus, geld enz. enz. Zo veel onderwerpen behandelen op 90 bladzijden is natuurlijk een onmogelijkheid. Daardoor huppelt de schrijver vaak wat erg gemakkelijk over de zaken

heen. Ondanks dat en ook ondanks het feit dat de bijbel te vaak wat weinig open wordt gedaan, is er ook veel goeds in dit boekje. Een voorbeeld (blz. 35): „Als alle gelovigen er inderdaad eens vanuit gingen dat Jezus begin-volgende-week terugkwam. Werkelijk, er zou iets van ons uitgaan. We zouden veel te weeg brengen. We projekteerden dan het waarom van de heilshistorie met het licht van Gods liefde op het scherm van de wereld.

Jezus komt terug! Stel je voor een wereld die *echt* is, mensen die *echt* zijn. Vreugde zonder leed, liefde zonder tranen, leven zonder dood, wit zonder zwart. Eeuwig gelukkig zijn.”

Dit was een voorbeeld. Voor jongelui die kritisch kunnen lezen en bereid zijn verder te denken over de vele onderwerpen die in dit boekje naar voren komen, aanbevolen. Maar dan wel: daarna verder werken, want met deze snelle beantwoordingen kom je wel wát, maar niet heel veel verder.

P. C. van Wijk

terloops....

door P. C. van Wijk - Zaltbommel

Die Nacht ist vorgedrungen

De nacht is haast ten einde, de morgen niet meer ver. Bezing nu met verblijden de heldre morgenster. Wie schreide in het duister begroet zijn klare schijn als hij met al zijn luister straalt over angst en pijn.

Zo is ons God verschenen in onze lange nacht. Hij die de engelen dienen, die eeuwen is verwacht, is als een kind gekomen en heeft der wereld schuld nu zelf op zich genomen en draagt ze met geduld.

Hoevele zwarte nachten van bitterheid en pijn en smartelijk verwachten ons deel nog zullen zijn op deze donkere aarde, toch staat in stille pracht de ster van Gods genade aan 't einde van de nacht.

God lijkt wel diep verborgen in onze duisternis maar schenkt ons toch een morgen die vol van luister is. Hij komt ons toch te stade ook in het strengst gericht, Zijn oordeel is genade, zijn duisternis is licht.

Dit lied uit het Liedboek (no. 130) ging ik lezen na lezing van een artikel van Drs G. Manenschijn in Trouw.

Hij schrijft hierin iets over de dichter van dit lied, Jochen Klepper, een duitser die getrouwd was met een joodse vrouw en in 1942 met zijn gezin de dood werd ingedreven.

Klepper was een man die geworsteld moet hebben met Gods hand in de gebeurtenissen van zijn dagen: „... God lijkt wel diep verborgen in onze duisternis...” en „hoevele zwarte nachten... ons deel nog zullen zijn...”

Maar ondanks al het sombere om hem heen bleef Klepper geloven in wat beters. Hij wierp zich niet op als wereldverbeteraar, maar bleef wel zingen van Gods genade en de morgen vol van luister. Hij geloofde wél in wat beters.

Deze Klepper heeft — aldus Manenschijn — een dagboek geschreven, waarin hij b.v. het nationaal-socialisme afwijst, het aanpassingsvermogen van de kerk hekelt, vertelt hoe hij hunkert naar een écht levende gemeente. En zo verzucht hij tenslotte: „Twee dingen houden mij nog in leven: Hanni (zijn vrouw - v.W.) en de verkapte, geheime, nergens op gebaseerde hoop een goddelijk werktuig te zijn en niet „slechts” een verlost mens”.

Niet „slechts” een verlost mens.

Ook een goddelijk werktuig.

Dat laatste houdt in: meewerken aan en héénwerken naar de morgen vol van luister.

Dát is ten diepste werken voor wereldverbetering.

Klepper hoopte zó nog iets te kunnen doen, ofschoon die hoop ijdel leek. Velen spreken vandaag over wereldverbetering en er valt ook heel wat te verbeteren. Maar verbetering zal er slechts kunnen komen als we er allen van overtuigd zijn goddelijke werktuigen te mogen zijn.

Wereldverbetering als zélfverlossing is gedoemd te mislukken.

Wereldverbetering als vrucht van het geloof een goddelijk werktuig te zijn kán ook hier op aarde wellicht nog vruchten geven.

Maar de zwarte nachten zullen vóór Jezus' wederkomst niet verdwijnen. Die zullen pas definitief verdwijnen als Gods duisternis licht wordt.

de redactie ontving

Dr R. E. D. Clark, En toen kwam Darwin — een onderzoek en een taxatie.

„In dit boek schetst Dr R. E. D. Clark de denkbeelden omtrent de ontstaans-geschiedenis van de wereld en haar bewoners zoals die zich bij de griekse filosofen en hun latere navolgers ontwikkeld hebben en door Darwin nieuwe stimulansen kregen. ... Clark biedt als deskundig bioloog in zijn werk uitnemende tegenweer...”. De uitgever is Buijten en Schipperheijn, Amsterdam; de prijs f 20,— en de omvang 147 pag.

Dr P. H. Esser, Alcohol en drugs... het drama der matelozen.

„Dit boekje is regelrecht uit de praktijk ontstaan. Het wil allen die op de een of andere wijze contacten onderhouden met deze matelozen helpen hun werk zo zinvol mogelijk te doen.” Uitgegeven door Kok, Kampen voor de prijs van f 13,50. Het boekje telt ruim 120 pag.

1 oktober 1963

1 oktober 1978

Contact Orgaan
Gereformeerde
Militairen en
Alleenstaanden

reeds 15 jaar

Uw vriend in de vreemde

Hebt U dit werk al eens gesteund?

Neen, doe het dan vandaag nog op giro. 985021 t.n.v. H. J. Bosch, Hekselbrink 83
7544 BV Enschede.

kerknieuws

Benoemd en inmiddels ook bevestigd als bezoldigd ouderling van de gemeente te Utrecht: **kand. D. Olivier**.
Uitgezonden op 24 sept. jl. door de kerk van Utrecht als bijbelvertaler: C. N. v. d. Ziel. Een en ander is tot stand gekomen in samenwerking met de Wycliffe Bijbelvertaal organisatie.

Preekconsent — Door de regio-vergadering-Noord d.d. 25 sept. jl. is aan br. G. de Lange, Lange Ploegersweg 16 te Middelstum, preekconsent verleend.

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
Drs H. de Jong;
Mr. dr J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds E. R. Postma
Drs W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3, Zeist.
Tel. 03404-12452

Advertentieprijs:

35 ct per mm.
familieberichten
30 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Abonnementenadministratie:

Kon. Wilhelminalaan 38,
Leersum. Tel. 03434-4288

Abonnementsprijs:

f 39,— per jaar of f 20,—
per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar
of f 60,— per luchtpost.

Abonnementen kunnen ieder
moment ingaan, doch slechts
per 31 december eindigen. Op-
zeggen uiterlijk tot 15 november

C.O.G.M.A. - Contact Orgaan Gereformeerde Militairen en Alleenstaanden in samenwerking met: **Commissie „Militairen Buitenland”** der Chr. Geref. Kerken — De eerstvolgende reis naar onze militairen en hun resp. gezinnen in de Bondsrepubliek komt al weer binnen het gezichtsveld.

Deze wordt gehouden D.V. van vrijdag 3 nov. t.m. woensdag 8 nov. 1978. Naast de bestuursleden de broeders M. Landman uit Apeldoorn en T. Witvoet uit Enschede zullen ook weer 2 predikanten de reis meemaken, nl. Ds G. Bijkerk, Chr. Geref. predikant te Enschede-Oost en Ds E. Zwarteveen, Vrijgem. Geref. predikant bu.v. te Doesburg-Velp.

Ds G. Bijkerk hoopt op zondag 5 nov. a.s. om 9.30 uur voor te gaan in de kerkdienst van de luchtmachtbasis Blomberg, terwijl Ds E. Zwarteveen idem op zondag 5 nov. a.s. om 9.15 uur hoopt voor te gaan in de kerkdienst van de luchtmachtbasis te Rheine en om 11.00 uur in de kerkdienst van de luchtmachtbasis te Schöppingen. Namen en adressen van militairen die in W.-Duitsland gelegerd zijn (niet voor oefening) en die nog niet aan het secretariaat werden doorgegeven, zijn natuurlijk voor een optimaal resultaat van deze bezoeken onontbeerlijk.

Opgave aan: T. Witvoet, Wolferlanden 25 te Enschede, tel. 053-760294 voor de Chr. Geref. Kerken en aan H. J. Bosch, Hekselbrink 83 te Enschede, tel. 053-762272 voor de Vrijgem. Geref. Kerken.

Bij de aanvang van het derde studiejaar.

„Verklaring der H. Schrift naar de Schrift of naar het godgeleerd systeem?” Onder deze titel schreef J. Verhagen jr. in 1879 in zijn boek een hoofdstuk, dat de kerken wilde waarschuwen tegen de opvatting alsof synode-besluiten en knap theologisch denken het heil in de kerk zouden kunnen verzekeren. In Groningen maakte Maresius in de 17e eeuw Altings' rechtzinnigheid verdacht, omdat deze zijn kracht zocht in goede Bijbeluitleg gesteund door grondige kennis van de grondtalen. Met deze voorbeelden uit de geschiedenis schetste de voorzitter van het Nederlands Gereformeerd Seminarie, ds L. W. G. Blokhuis van Schiedam, de noodzaak in deze dagen tot reformatie van de opleiding bij de opening van het derde studiejaar op vrijdagavond, 22 september in de Gereformeerde kerk te IJsselmuiden.

In 1944 botste gehoorzaamheid aan de Schrift tegen synodale handhaving van een theologisch systeem, dat geen eenvoudige Bijbeluitleg verdroeg. Helaas, ook in 1967 was het opnieuw een systeem dat eenvoudig Schriftverstaan in het nauw bracht. Dankbaar mogen we zijn voor de ruimte tot Schriftopening die nu temidden van de kerken voor het Seminarie van de Here ontvangen werd.

Ds Joh. D. Janse van Den Haag bepaalde zijn gehoor bij de grote betekenis van grondige studie van de grondtalen van de Bijbel in verband met de voorbereiding tot de Woordbediening en Drs A. Keizer sprak over de crisis, waarin Gods Woord is komen te verkeren. Voor zeer vele christenen is de Bijbel een theologisch problemenboek geworden, dat de geloofszekerheid van de gemeente en vooral van het opgroeiende geslacht ernstig ondermijnt. Alleen een radicale terugkeer tot het Woord kan de gemeente van deze dwaalweg redden, de theologie is daartoe niet bij machte.

Deze overtuiging bepaalt het karakter van het onderwijs, dat thans aan vier studenten wordt gegeven.

De goed bezochte bijeenkomst werd besloten door Ds K. H. de Groot van IJsselmuiden, die waarschuwde tegen allerlei activisme, zoals die in de moderne godsdienstigheid gevonden wordt. Luisteren naar het Woord, de stem des Heren verstaan, Hem vragen te mogen horen en dan ook te mogen doen, dat is de weg voor het seminarie. Vervolgens ging Ds De Groot voor in gebed om Gods zegen af te smeken over het nieuw aangevangen studiejaar, over de studenten en over de docenten en allen, die aan het seminarie meewerken, evenals voor al de kerken en voor de komst van Gods Koninkrijk.

F. J. Kerkhof, Voordoe 30,
Nieuw-Beijerland

Zojuist verschenen:

Wie leven mag met God,

drie preken uit de Geschriften,
door ds K. C. Smouter, in leven
predikant.

1. Psalm 1 De thora: goed voor u
2. Spreuken 4:23 Behoed uw hart
3. Prediker 11:7-12:7 Verheug u!

De bundel kost f 3,75, inclusief porto.

Verder is nog verkrijgbaar de bundel: „Is Christus gedeeld?”, vier preken uit I Korinthe, prijs eveneens f 3,75. Beide bundels samen voor f 6,75.

Te bestellen door overmaking op giro 3150023 t.n.v. W. Smouter, Apeldoorn.

Te koop:

RUIM RIANT VRIJSTAAND WOONHUIS